

D. D.

APHORISMI,

QUOS

*Ex mandato Reverendissimi D:ni EPISCOPI & PRO-
CANCELLARII, nec non Summe Vener. Cons. Ecclesiastici.
Approb. Ampl. Fac. Phil. in Reg. Acad. Aboënsi,*

Publico examini submitunt

AUCTOR

**GUSTAVUS
CHRONANDER,**

Phil. Mag. & Coll. Sch. Triy. Wafensis.

Et

RESPONDENS

**ELIAS DANIEL
CORPOLANDER,**

Satacundensis.

In AUDITORIO SUPERIORI Die VI. Martii
An. MDCCLXXIII.

H. A. M. C.

A B O Æ,

Typis JOHANNIS CHRISTOPHORI FRENCKELL.

APHOR. I.

Quum memoria homini æque necessaria sit ac iudicium; utraque harum animæ facultatum in Scholis, ubi mentes puerorum formari debent, sollicitè excolenda est, & probe cavendum, ne altera earum ita excolatur, ut altera negligatur. Quemadmodum enim memoria nullius, vel saltem exiguæ est utilitatis, sine iudicio; iudicium etiam, ideas combinans, non potest ideis carere, & multum in functionibus suis impeditur, nisi mens magnam idearum copiam in promptu habeat. In memoria vero excolenda, potior ratio habeatur oportet memoriæ rerum quam vocum; & memoria rerum a iudicio, ideas quasi in Systema redigente, multum iuvatur.

APHOR. II.

Quoniam magna pars iuventutis Scholasticæ nec Sacerdotio nec officiis Academicis vel Scholasticis destinata est, & hanc ob causam, cum ad Academies pervenit, in studium Theologicum parum forsitan operæ impendit; jure a Scholarum Doctoribus exigi potest, ut discipulos suos contra eorum impetus, qui veritatem Religionis Christianæ impugnant, quantum in Scholis inferioribus fieri possit, bene præmuniant. Hoc enim neglecto, juvenes, nostris temporibus, antiscripturariorum erroribus infecti, & in maximum æternæ salutis periculum ferri, & mali Cives fieri, facile possunt.

APHOR. III.

Geometriam in Scholis tractandam esse, nemo, nisi ejus ignarus, serio negare potest. Ut vero iuventus Scholastica, de utilitate hujus scientiæ convicta, eo majore eam addiscendi incendatur ardore, usus ejus in vi-
ta

tā communi illis diligenter ostendi debet, quantum quædam propositiones demonstratæ applicationi ansam præbent; qui finis eo facilius obtineri potest, cum discipuli in Scholis etjam nostris notitia Arithmetices necessaria imbuantur.

APHOR. IV.

Quamquam maxime persuasi sumus varietatem studiorum & argumentorum, quæ in Scholis tractantur, esse omnino utilem, cum videlicet ita adhibetur, ut jucundiora studia, animum juventutis refectura, severioribus sapienter intermiscantur; eorum tamen subscribere sententiæ non possumus, qui multa ejusmodi simul inculcanda volunt, quæ difficilia & teneræ ætati tædiofa sunt; quam ob causam lingvæ Græcæ studium non prius inchoandum nobis videtur, quam pueri maximas in lingua Latina superaverint difficultates.

APHOR. V.

Utile certe & necessarium est, ut Præceptores juventutem literis deditam doceant, quomodo Romani locuti sint & scripserint; sed non minus utile erit, si eis narrent, quomodo cogitaverint, & ad eorum in Patriam amorem imitandum sedulo hortentur.

APHOR. VI.

Historiam enim, imprimis autem Patriæ, in Scholis docendam esse, dubitandum non est. Multum verò utilitatis, quam jucundissimum hoc studium adfert, perditur, si Docentes discipulos ad facta honesta & præclara, quæ ipse Historia narrantur, imitanda, & ad vitia evitanda, excitare negligant. Omnium autem virtutis exemplorum, nulla plus efficaciam habent ad animos juvenum ad amorem virtutis alliciendos, quam ea, quæ a gestis majorum laudabilibus sumuntur. Hæc enim obligationem quandam nobis quasi imponunt, vitam & mores sic institu-

situendi, ut honor, nationi nostræ a majoribus hæreditate traditus, sine detrimento ad posteros quoque propagetur.

APHOR. VII.

Cum cujusque mortalium intersit officia & jura sua nosse; tuto dicere audemus, perquam utile fore, si brevis & captivi puerorum congruens Doctrina Moralis in Scholis explicaretur. Hujus vero institutionis scopus esse debet, ut teneræ mentes ad virtutem flectantur, & voluptatem percipiant, quam generosi animi, officiis suis satisfaciendo, sentiant; In quem finem, missis omnibus tricis, ejusmodi motiva, quæ animum efficaciter movent, adhibenda sunt.

APHOR. VIII.

Magna inde Patriæ adfluere utilitas, si Scholæ, quæ reales dicuntur, instituerentur, vel numerus Docentium in Scholis nostris publicis ita augetur, ut juvenus in eis scientiis, quarum usus in commerciis, artibus, re metallica, agricultura & aliis quæstuum generibus maxime se exserit, melius instrui posset, quam nunc fieri potest.

APHOR. IX.

Præceptor, qui non solum valetudinis discipulorum debita tangitur cura, sed etiam mente in Patriam bono Cive digna affectus est, discipulos suos ab ejusmodi exercitiis, quæ corpus sanum & firmum animumque intrepidum reddunt, prohibere non debet; modo debita in eis suscipiendis adhibeatur prudentia. Si enim ii, qui in Scholis ad officia Civitatis publica preparantur, molliem & timiditatem perversa educatione contrahunt; hæc corruptio facile totam sensim inficit nationem; adeo ut ad omne magnum & heroicum inepta, vicinorum contentui & insultibus tandem exponatur. Nec gravi vacant culpa, qui juventutem ita educant, ut illud corporis & animi robor, quo Svecnes semper excelluerunt, diminuatur & gens nostræ sic e pristina decedat dignitate.

APHOR. X.

Tuto asserimus, animam in corpus agere posse, licet modus agendi nobis ignotus sit. Nec dubitamus, quin anima mutationes in corpore productas agendo percipere possit. Quum enim DEUS, qui Spiritus est, in corpora agat, & omnia, quæ in mundo materiali fiunt, active cognoscat; actio in corpora, & activa cognitio, nature Spiritus contrariæ non sunt; unde nihil impedit, quominus DEUS potuerit has facultates etiam animæ humanæ largiri.

